

VLAAMS INSTITUUT
**GEZOND
LEVEN**

logo^{VL}
GEZONDHEID
TROEF

PREVENTIEVE GEZONDHEIDSCIJFERS VOOR JOUW LOKAAL BELEID

www.gezondegemeente.be

COLOFON

Preventieve gezondheidscijfers voor jouw lokaal beleid

Deze vernieuwde publicatie is een realisatie van de Vlaamse Logo's, gebaseerd op de originele versie van het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw met de steun van de Vlaamse overheid.

www.gezondegemeente.be

Auteurs

Faber Pennings (vernieuwde publicatie Vlaamse Logo's)
Sara D'Haese, Werner De Wael en Lien Van Oyen (originele
publicatie Vlaams Instituut Gezond Leven)

Verantwoordelijke uitgever

Vlaamse Logo's
Nico Carpiou
Logo Antwerpen vzw, Jodenstraat 44 2000 Antwerpen

© 2024, Vlaamse Logo's,
All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor educatieve, pedagogische en sociale doeleinden die geen commercieel oogmerk hebben, mag al het materiaal vrij gebruikt worden mits correcte bronvermelding van deze publicatie.

INHOUD

DEEL 1: WAAROM GEZONDHEIDSCIJFERS	4
DEEL 2: GEZONDHEIDSCIJFERS OP LOKAAL NIVEAU	7
HET LOKAAL PREVENTIEVE GEZONDHEIDSBELEID VAN DE VLAAMSE LOKALE BESTUREN	8
CIJFERS VOOR EEN LOKAAL EEN INTEGRAAL PREVENTIEF GEZONDHEIDSBELEID IN JOUW GEMEENTEN	9
DEMOGRAFISCHE DATA	10
INWONERSAANTALLEN	10
DEMOGRAFISCHE COËFFICIËNTEN	10
DEMOGRAFISCHE PROGNOSES	11
NATIONALITEIT, HERKOMST EN THUISTAAL	12
INWONERSVERLOOP EN MIGRATIECIJFERS	13
SOCIO-ECONOMISCHE INDICATOREN	14
HUISHOUDENS	14
BETALINGSMOEILIKHEDEN	14
INKOMEN	15
ARMOEDE EN TEGEMOETKOMINGEN	15
WERK	16
OBJECTIEVE KENMERKEN PUBLIEKE RUIMTE	17
WAARNEMINGEN PUBLIEKE RUIMTE	20
MOBILITEIT	20
HINDER, VEILIGHEID EN SAMENLEVEN	22
WONEN	24
VRIJE TIJD	25
GEZONDHEID, ZORG EN WELZIJN	26
DEEL 3: GEZONDHEIDSCIJFERS OP VLAAMS NIVEAU	29

WAAROM GEZONDHEIDS- CIJFERS?

1

Gezondheid, daar liggen bijna twee op de drie inwoners van jouw gemeente wakker van. Stoppen met roken, evenwichtiger eten, meer bewegen, matig gebruik van alcohol,... Mensen maken bewust of onbewust keuzes die hun gezondheid beïnvloeden. Ook hun leefomgeving is een bekommernis én terecht. De vraag naar meer groene ruimtes, minder luchtverontreiniging, een stressvrije omgeving en een gezonder aanbod van eten en drank in scholen was nog nooit zo groot. Een lokaal preventief gezondheidsbeleid dat past binnen jouw meerjarenplan blijft dus meer dan ooit belangrijk. Met dit document willen we je helpen bij de opmaak van het gezondheidsluik van je omgevingsanalyse.

Vlaanderen erkent die rol van de lokale besturen volop. Zo lezen we in het Vlaams Strategisch plan 'De Vlaming leeft gezonder tegen 2025' als doelstelling 'Tegen 2025 voert een toenemend aantal lokale besturen een preventief gezondheidsbeleid dat voldoende kwaliteitsvol is.' Lokale besturen zijn in dit plan een partner om de Vlaming tegen 2025 gezonder te doen eten, meer te laten bewegen, minder te laten roken, drinken en drugs te gebruiken. Daarnaast zijn er nog Vlaamse gezondheidsdoelstellingen rond vaccinatie, zelfdoding, bevolkingsonderzoeken naar kanker, ongevallen in de privésfeer en milieugezondheidszorg. Niettegenstaande sommige van de doelstellingen reeds verlopen zijn blijven ze actueel en nastrevenswaardig.

Als lokaal bestuur heb jij de sleutel in handen om te bouwen aan een Gezonde Gemeente en hier heb je alle redenen toe. Door te werken aan een integraal gezondheidsbeleid verbeter je de gezondheid van je inwoners en draag je bij aan de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen.

Hoewel een gezondheidsbeleid in de gemeente geen wettelijke verplichting is, zijn er wél verschillende linken met gezondheidsbevordering in de regelgeving. Denk hierbij aan het decreet lokaal bestuur, het decreet lokaal sociaal beleid en het preventiedecreet. Gemeentebesturen worden in deze wettelijke context benoemd als essentiële partner en regisseur van gezondheidspromotie en ziektepreventie op lokaal niveau.

De kadermethodiek Gezonde Gemeente en de ondersteuning van de Logo's bieden lokale besturen een houvast om een lokaal preventief gezondheidsbeleid op een meer structurele en effectieve manier uit te werken. Met het oog op de volgende legislatuur en de opmaak van de meerjarenplannen 2026-2031 kijken wij dan ook opnieuw richting lokale besturen. Vandaar werden in 2023 de speerpunten van de Partij voor een Gezonde Gemeente vernieuwd. Deze bieden heel wat inhoudelijke inspiratie in de aanloop naar de lokale verkiezingen van 13 oktober 2024.

Daarnaast draagt je gemeente door te werken aan een integraal gezondheidsbeleid haar steentje bij aan de realisatie van de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). Deze doelstellingen vormen een globaal universeel kader dat als kapstok kan dienen voor lokale beleidsontwikkeling, -doelstellingen en actieplannen. De SDG's bieden eveneens handvaten voor een langetermijnvisie op een duurzaam en integraal gezondheidsbeleid met samenwerkingen en partnerschappen over beleidsdomeinen heen (Heath in all policies), ook na 2030. Door zich te baseren op de SDG's werkt je lokaal bestuur reeds aan één van de succesfactoren van een gezonde gemeente, namelijk visie. Voor meer informatie over de integratie van de SDG's in je lokaal beleid kan je terecht bij de VVSC.

Als lokaal bestuur kan je eveneens de sociale (gezondheids)ongelijkheid helpen verminderen. Er is een belangrijke taak weggelegd voor lokale besturen als uitvoerder van een gezond lokaal beleid waarin de nadruk wordt gelegd op een gezonde publieke ruimte en zorgzame buurten. Vanuit hun regulier zijn lokale besturen dan ook het best geplaatst om als pleitbezorger van de publieke gezondheid samenwerkingen over beleidsdomeinen heen te faciliteren. Op die manier kan het lokaal bestuur de sociale determinanten die gezondheidsongelijkheid veroorzaken, het effectiefst bestrijden.

Dit document geeft je een overzicht van allerhande cijfers die nodig zijn om op lokaal niveau te werken vanuit verschillende beleidsdomeinen aan preventieve gezondheid. Het gebruik van de cijfergegevens speelt een cruciale factor in het 7 stappenplan naar een lokaal gezondheidsbeleid in je gemeente.

In de eerste stap kun je als gezondheidsambtenaar met deze cijfers draagvlak creëren bij jouw schepen, bij medewerkers binnen andere beleidsdomeinen en de burgers.

Stap 2 betreft het in kaart brengen van de beginsituatie. Hierbij kunnen deze cijfers inspiratie bieden bij de opmaak van de lokale externe omgevingsanalyse voor het meerjarenplan van je gemeente.

Op basis van de beginsituatie kan verder worden overgegaan naar stap 3,4 en 5: respectievelijk het bepalen van prioriteiten en doelstellingen, het uitwerken van acties en het uitvoeren van acties. Hierbij vormen de gezondheidsmatrix en de matrix voor een integraal lokaal beleid handige werkinstrumenten. Deze helpen je op weg om preventieve gezondheidsacties in kaart te brengen en deze acties, projecten en interventies duurzaam te verankeren in een integraal gezondheidsbeleid.

Daarnaast zullen er in de loop van 2024 vernieuwde inspiratiegidsen voor een integraal gezondheidsbeleid verschijnen. Deze publicaties brengen Health in All Policies in de praktijk aan de hand van concrete acties, projecten en interventies gekaderd binnen de vier preventiestrategieën, strategische en operationele beleidsdoelstellingen voor de meerjarenplannen.

Aangezien de meeste van deze cijfers op regelmatige basis geüpdatet worden, kunnen deze cijfers ook een hulp zijn bij het evalueren en bijsturen van gezondheidsacties en -beleid (stap 6).

Tot slot volgt de laatste stap, namelijk de verankering van alle doelstellingen en acties in de meerjarenplannen van jouw lokaal bestuur.

Je kan de cijfers dus gebruiken in heel wat stappen op weg naar een integraal en kwaliteitsvol gezondheidsbeleid. Waar mogelijk bieden we bronnen aan die data weergeven op lokaal niveau. Wanneer dit niet mogelijk is, verwijzen we naar cijfers op Vlaams niveau, die ongetwijfeld ook interessant zijn.

Voor procesbegeleiding m.b.v. de Gezonde Gemeente tools en de interpretatie van gezondheidscijfers kan je terecht bij jouw lokaal gezondheidsoverleg (Logo).

STAPPENPLAN GEZONDE GEMEENTE

© VLAAMS INSTITUUT GEZOND LEVEN 2018

GEZONDHEIDS- CIJFERS OP LOKAAL NIVEAU

Hieronder vind je een lijst cijfers die belangrijk zijn om het preventieve gezondheidsbeleid van jouw gemeente te bepalen. Het merendeel aan data voor lokale besturen zijn terug te vinden op de [gemeente- en stadsmonitor](#) en [provincie in cijfers](#).

Via de gemeente- stadsmonitor (GSM) kan je de cijfergegevens voor jouw lokaal bestuur naar keuze bestuderen vanuit een samenvattende vogelvlucht, je kan dieper duiken in de data van specifieke beleidsthema's, uitgebreide en samenvattende gemeenterapporten (incl. grafische weergaves) of zelf aan de slag gaan met de data uit de Excel-bestanden. Via het [overzicht van indicatoren](#) kan je per indicator nagaan van wanneer de meest recente cijfers dateren en wanneer er een volgende aanlevering wordt verwacht. Wat de benchmarking van de cijfergegevens betreft kan je een gemeente vergelijken met een andere gemeente naar keuze, het gemiddelde van het Vlaamse gewest, buurgemeenten, de referentieregio, belfius-cluster, provincies, centrumsteden en gemeenten met gelijkaardig inwonersaantal. Via de [interactieve tool](#) kan je zelf per beleidsthema een indicatorenset samenstellen voor je gemeente met een benchmark naar keuze. De tool geeft de cijferresultaten weer in overzichtelijke grafieken, kaarten en tabellen.

Ook op de website van provincie in cijfers (pic) kan je heel wat lokale cijfergegevens terugvinden over tal van onderwerpen doorheen de tijd en voor verschillende benchmarks (van statistische sectoren tot en met gewest). Pic bestaat uit een dashboard en een databank waarin je kerncijfers, [kant-en-klare rapporten](#) en gedetailleerde cijfers, grafieken, kaarten en tabellen op een overzichtelijke en aanschouwelijke manier kan raadplegen. Zo kan je er voor jouw lokaal bestuur bijvoorbeeld rapporten opvragen met kerncijfers over buurtgerichte zorg en de eerstelijnszones.

Specifiek voor het thema bevolkingsonderzoeken kan je terecht op de website [bevolkingsonderzoek.incijfers.be](#). Deze website geeft gedetailleerde cijfers over de deelname aan de bevolkingsonderzoeken naar kanker op het niveau van Vlaanderen, de provincie, de gemeente, enz. Op basis van deze cijfers kunnen rapporten geraadpleegd worden. Voor lokale besturen kan er een gemeenterapport gedownload worden per bevolkingsonderzoek.

Daarnaast kunnen steden en gemeenten een [lokale gezondheidsenquête](#) organiseren met ondersteuning van het Logo i.s.m. [Sciensano](#). Deze enquête helpt lokale besturen om prioriteiten te stellen in het lokale gezondheidsbeleid. Hoe meer inzicht steden en gemeenten krijgen in de gezondheidssituatie van hun inwoners, hoe beter ze kunnen inspelen op de lokale noden. Zo kan een gemeente een betekenisvolle rol spelen in het welzijn van de bevolking. Het Logo begeleidt en ondersteunt de gemeente doorheen het hele project en maakt de link met de methodiek Gezonde Gemeente als basis voor het gezondheidsbeleid. Bovendien zijn er ook interessante linken te leggen met het oog op sport- en omgevingsbeleid, evenals ruimtelijke ordening.

Voor ondersteuning bij het gebruik en de interpretatie van deze cijfers kan je terecht bij [jouw lokaal gezondheidsoverleg \(Logo\)](#).

2

HET LOKALE PREVENTIEVE GEZONDHEIDSBELEID VAN DE VLAAMSE LOKALE BESTUREN

Met de driejaarlijkse Preventiepeiling (vroeger indicatorenbevraging) onderzoekt het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw i.s.m. de Vlaamse Logo's hoe het in de praktijk gesteld is met het preventieve gezondheidsbeleid bij lokale besturen. Deze online vragenlijststudie bestaat uit twee grote onderdelen.

Het eerste luik peilt naar het thematisch preventief gezondheidsbeleid of hoe lokale besturen inzetten op de gezondheidsthema's voeding, beweging, lang stilzitten, roken, alcohol, illegale drugs, mentaal welbevinden en valpreventie. Je kan de resultaten van het eerste luik [hier](#) raadplegen.

Het tweede luik peilt naar het algemeen preventief gezondheidsbeleid of hoe lokale besturen ervoor zorgen dat hun preventieve gezondheidsbeleid succesvol is. Meer specifiek focust dit deel op de succesfactoren van een performant gezondheidsbeleid: langetermijnvisie, communicatie, capaciteit en bestuurskracht, intersectorale samenwerking en burgerparticipatie. Deze tweede bevraging vond plaats van november 2023 - maart 2024, met de bekendmaking van de resultaten in het najaar van 2024.

Wil je graag interactief de resultaten van de Preventiepeiling bij lokale besturen bekijken en vergelijken? Dat kan op het interactief online dashboard preventiepeiling.incijfers.be. Lokale besturen die deelgenomen hebben aan de Preventiepeiling (of zullen deelnemen aan deel 2), kunnen bovendien inloggen op hun persoonlijk 'Mijn lokaal bestuur' dashboard. Daar kunnen ze hun eigen resultaten vergelijken met de gemiddelde resultaten van gelijkaardige lokale besturen via de selectie van een aantal kenmerken zoals inwonersaantal, centrumstad, provincie, Logoregio en Belfiuscluster.

De resultaten van de Preventiepeiling bieden handvaten en inspiratie om te werken aan een kwaliteitsvol en integraal gezondheidsbeleid. Op zoek naar tips, voorbeelden, materialen, vormingen, enz. om aan de slag te gaan met het gezondheidsbeleid in jouw lokaal bestuur? Bekijk dan zeker [deze inspiratiegids](#) en klop aan bij jouw Logo voor begeleiding. De Logomedewerkers helpen jou graag verder met de interpretatie van de resultaten en het formuleren van bijpassende beleids- en actieplanvoorstellen.

CIJFERS VOOR EEN MEER INTEGRAAL PREVENTIEF GEZONDHEIDSBELEID IN JOUW GEMEENTE

Er zijn op gemeentelijk niveau heel wat cijfers beschikbaar, die op het eerste zicht niet altijd rechtstreeks gelinkt zijn aan gezondheid. Met deze cijfers kan je de link maken tussen gezondheid en andere beleidsdomeinen. Daarnaast kunnen deze cijfers ook gelinkt worden aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) van de Verenigde Naties.

“Het samenspel van verschillende beleidsdomeinen rond gezondheid vergt een duidelijk afgestemd beleid. De Sustainable Development Goals creëren een kader waarin investeringen in armoedebestrijding, onderwijs en stedelijke ontwikkeling zorgen voor meer en betere gezondheid. Dat hoeft geen eenrichtingsverkeer te zijn van andere domeinen naar gezondheidszorg. Meer en betere gezondheid verbetert ook het opleidingsniveau en de economische situatie van burgers en vice versa. ‘Health in all policies’ heet dan ‘Health for all policies’^[1]”

Zeer relevant is ook de SGD monitor. Via deze tool kunnen lokale besturen SDG indexscores raadplegen voor alle duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, evenals de onderliggende indicatoren voor elke SDG.

Hieronder sommen we cijfers op uit verschillende beleidsdomeinen die gekoppeld kunnen worden aan gezondheid.

Als je na het opmaken van het lokale omgevingsanalyse verder werk wil maken van een integraal gezondheidsbeleid, dan kan je hiervoor terecht bij het Logo.

^[1] <https://www.voka.be/publicaties/health-community-paper-preventie-met-impact>

DEMOGRAFISCHE DATA

Het gebruik van demografische data is van cruciaal belang voor een lokaal preventief gezondheidsbeleid, aangezien deze de risicogroepen helpt te identificeren op basis van leeftijd, geslacht, etniciteit en socio-economische status. Op die manier kan ook gericht aandacht worden besteed aan het verkleinen van (gezondheids)ongelijkheid. Bovendien helpt de informatie bij het plannen van de gepaste gezondheidsdiensten en –voorzieningen op lokaal niveau. Door deze gegevens te gebruiken, kan een lokaal preventief gezondheidsbeleid gerichte interventies ontwikkelen om gezondheidsproblemen aan te pakken.

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
INWONERSAANTALLEN				
	Inwonersaantal	GSM+PIC	Jaarlijks	<p>Door rekening te houden met cijfergegevens over inwonersaantallen, -prognoses, leeftijdsverdeling en demografische coëfficiënten kunnen prioritaire leeftijdsgroepen en risicodoelgroepen geïdentificeerd worden.</p> <p>Het preventief gezondheidsbeleid kan bijvoorbeeld gericht zijn op het verbeteren van de gezondheid van mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie, het aanpakken van specifieke gezondheidsproblemen die bij een bepaalde leeftijdsgroepen voorkomen, of het bevorderen van gezonde leefstijlkeuzes binnen de hele gemeenschap.</p>
	Inwonersaantal naar leeftijd en geslacht	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Aandeel 65- en 80-plussers	GSM	Jaarlijks	
	Aantal inwoners per leeftijdsklassen	PIC	Jaarlijks	
DEMOGRAFISCHE COËFFICIËNTEN				
	Grijze druk: verhouding 65-plussers en bevolking en bevolking op beroepsactieve leeftijd)	GSM+PIC	Jaarlijks	<p>De demografische coëfficiënten geven de verdeling van de bevolking weer tussen verschillende leeftijdsgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Grijze druk: Dit cijfer geeft inzicht in de verhouding van de ouderen tot het werkende deel van de bevolking. Groene druk: Dit cijfer geeft inzicht in de verhouding van de jeugd tot het werkende deel van de bevolking. Interne vergrijzing: Dit cijfer geeft inzicht in de mate van vergrijzing binnen het segment van de oudere bevolking (65 jaar en ouder) Afhankelijkheidsratio: Het geeft inzicht in de verhouding tussen mensen die economisch actief zijn en degenen die afhankelijk zijn van de werkende bevolking, zoals kinderen en ouderen. De afhankelijkheidsratio wordt gebruikt om de druk op de economisch actieve bevolking te meten. Verouderingscoëfficiënt: Het biedt inzicht in de mate van vergrijzing, door verhouding van 60-plussers en jongeren (0-19j). Familiale zorgindex: Deze index kan worden gebruikt om inzicht te krijgen in de verhouding tussen de oudere bevolking die waarschijnlijk meer zorg nodig heeft en de bevolking in een leeftijdsgroep die doorgaans als potentiële verzorgers kan fungeren. Een hogere familiale zorgindex kan
	Groene druk: Verhouding jeugdige bevolking (0-19j) en bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64j)	GSM+ PIC	Jaarlijks	
	Interne vergrijzing: Aandeel van de oudste ouderen (80 jaar en ouder) binnen het segment van de oudere bevolking (65 jaar en ouder).	GSM+ PIC	Jaarlijks	
	Demografische afhankelijkheidsratio: Verhouding tussen de bevolking buiten beroepsactieve leeftijd en de bevolking op beroepsactieve leeftijd	GSM+ PIC	Jaarlijks	
	Verouderingscoëfficiënt: verhouding 60-plussers t.o.v. 0-19 jarige	PIC	Jaarlijks	
	Familiale zorgindex: Verhouding tussen de bevolking van 80 jaar en ouder en de bevolking van 50 tot en met 59 jaar.	PIC	Jaarlijks	

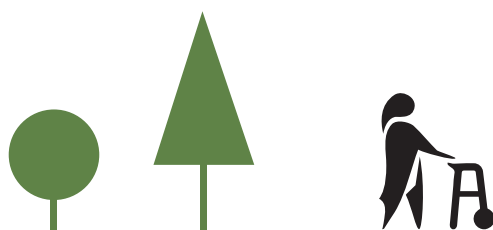
	Mantelzorgratio: verhouding van de 40-79-jarigen ten opzichte van de 80-plussers.	PIC	Jaarlijks	wijzen op een grotere behoefte aan formele en informele zorg Mantelzorgratio: De mantelzorgratio kan dienen als een maatstaf voor het aantal potentiële mantelzorgers ten opzichte van de oudere bevolking die waarschijnlijk meer zorg nodig heeft.
	Mantelzorgratio: verhouding van de 40-79-jarigen ten opzichte van de 80-plussers	PIC	Jaarlijks	
DEMOGRAFISCHE PROGNOSES				
	Prognose inwoners, naar geslacht en leeftijd	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Grijze druk: prognose	GSM	Jaarlijks	
	Groene druk: prognose	GSM	Jaarlijks	
	Interne vergrijzing: prognose	GSM+ PIC	Jaarlijks	
	Afhankelijkheidsratio: prognose	GSM+ PIC	Jaarlijks	
	Verouderingscoëfficiënt: prognose	PIC	3-jaarlijks	
	Familiale zorgindex: prognose	PIC	3-jaarlijks	
	Mantelzorgratio	PIC	3-jaarlijks	

NATIONALITEIT, HERKOMST EN THUISTAAL

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
	Aantal nationaliteiten	PIC	Jaarlijks	<p>Inzicht in cijfers m.b.t. nationaliteit, herkomst en thuistaal is van belang bij het identificeren van gezondheidsverschillen.</p> <p>De cijfergegevens helpen bij het begrijpen van de diversiteit binnen de lokale bevolking. Dit is belangrijk bij het ontwikkelen van preventieve gezondheidsinterventies op maat.</p> <p>Het is belangrijk om cultuursensitief te communiceren, drempelverlagend en outreachend te werk te gaan bij het uitwerken van effectieve gezondheidsprogramma's.</p> <p>Inwoners met een migratieachtergrond hebben mogelijk andere opvattingen en belevingen van ziekte en gezondheid, andere verwachtingen van de zorg of ervaren mogelijk discriminatie en voorzieningen die minder toegankelijk zijn.</p> <p>Door hier rekening mee te houden, kan een preventief gezondheidsbeleid worden aangepast aan de lokale culturele diversiteit, wat de toegankelijkheid en effectiviteit van gezondheidsdiensten kan verbeteren. Dit bevordert een inclusieve aanpak van gezondheidsbevordering, participatie en vergroot de kans op positieve gezondheidsresultaten voor alle inwoners.</p>
		Inwoners naar huidige Belgische nationaliteit, niet-Belgische nationaliteit, EU-nationaliteit en niet- EU nationaliteit	PIC	
	Inwoners naar geboortenationaliteit	PIC	Jaarlijks	
	Inwoners naar herkomst	PIC	Jaarlijks	
	Inwoners van buitenlandse herkomst naar geslacht, herkomst en leeftijd	PIC EN GSM	Jaarlijks	
	Aantal meerderjarige nieuwkomers	GSM	Jaarlijks	
	Aantal meerderjarige nieuwkomers naar doelgroep (inburgeringstraject) geslacht, leeftijd, nationaliteit en statuut.	GSM +PIC	Jaarlijks	
	Aandeel vreemdelingen	GSM	Jaarlijks	
	Thuistaal: Taal moeder-Kind	PIC	Jaarlijks	
	Thuistaal leerplichtonderwijs: Leerlingen basis- en secundair onderwijs die thuis geen Nederlands spreken	PIC	Jaarlijks	

INWONERSVERLOOP EN MIGRATIECIJFERS

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
  	Loop van de bevolking: Totale aangroei naar type, geslacht, leeftijd, (geboorte en herkomst) nationaliteit	GSM+PIC	Jaarlijks	<p>Cijfergegevens over het inwonersverloop bieden inzicht in de veranderingen in de bevolkingssamenstelling, zoals groei, krimp, migratiepatronen en veranderingen in demografische kenmerken.</p> <p>Door deze dynamiek te begrijpen, kan een preventief gezondheidsbeleid anticiperen op de behoeften en uitdagingen die gepaard gaan met een veranderende bevolkingssamenstelling. Dit kan belangrijke informatie verschaffen over de gezondheidsbehoeften van de bevolking.</p> <p>Het aanpassen van preventieve programma's en interventies aan de specifieke behoeften van nieuwe inwoners kan helpen om gezondheidsrisico's te verminderen en de gezondheid te bevorderen.</p>
	Loop van de bevolking: vijfjarige gemiddelden totale aangroei	PIC	Jaarlijks	
	Aangroei bevolking 10 jaar	GSM	Jaarlijks	
	Migratiesaldo, intern migratiesaldo en extern migratiesaldo	GSM	Jaarlijks	
	Verhuisbewegingen: immigraties, emigraties en migratiesaldo binnen de gemeente, naar andere Belgische gemeente, naar het buitenland.	PIC	Jaarlijks	
	Interne en externe inwijking	GSM	Jaarlijks	
	Interne en externe uitwijking	GSM	Jaarlijks	
	Migratie-intensiteit: Som van de totale inwijkingen en uitwijkingen	GSM	Jaarlijks	
	Aantal geboorten +	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Aantal overlijden	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Natuurlijk accres	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Natuurlijke aangroei: vijfjarige gemiddelden	PIC	Jaarlijks	
	Inwoners die al tien jaar in de gemeente wonen	GSM Survey	2026	
	Woonduur buurt en gemeente	GSM Survey	2026	
	Woonstabiliteit	PIC	Jaarlijks	

HUISHOUDENS

	Aantal private huishoudens	PIC	Jaarlijks	Deze cijfers helpen je om prioriteiten te bepalen in jouw gezondheidsbeleid. Zijn er veel gezinnen met minderjarige kinderen in jouw gemeente? Dan is het aan de hand van deze cijfers zeker te verantwoorden waarom je werk maakt van een preventieve gezondheidsactie gericht op jonge gezinnen.
	Huishoudens, naar grootte	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Prognose huishoudens, naar grootte	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Huishoudens, volgens LIPRO-typologie	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Alleenwonend naar leeftijd	PIC	Jaarlijks	
	Positie in huishouden	PIC	Jaarlijks	

SOCIO-ECONOMISCHE INDICATOREN

Tussen mensen die lager op de sociale ladder staan en mensen met een hogere sociale positie bestaan verschillen op vlak van gezondheid. Structurele en vermijdbare verschillen. De relatie tussen armoede en gezondheid is al lang bekend: arm maakt ziek én ziek maakt arm. Wie ziek is, heeft hogere gezondheidskosten. Als ziekte uiteindelijk tot arbeidsongeschiktheid leidt, kom je onderaan de maatschappelijke ladder terecht. Dit bemoeilijkt de kansen op een gezond leven en sociale mobiliteit.

Mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie hebben een grotere kans op een slechtere gezondheid omdat omgevingsfactoren zoals ongezonde huisvesting of een beperkter sociaal netwerk een grote invloed uitoefenen. Maar ook de kansen op en de stimulansen voor een gezonde leefstijl zijn kleiner. Een ongezonder voedingspatroon, onvoldoende beweging of een langdurige zwaar rookgedrag zijn de gevolgen en vormen belangrijke oorzaken van de sociale gradiënt in gezondheid.

BETALINGSMOEILIKHEDEN

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
	Betalingsmoeilijkheden energie en water	GSM survey	2026	Lokale cijfers over betalingsmoeilijkheden, inkomen, armoede, tegemoetkomingen en werkgelegenheid zijn belangrijke indicatoren die een beeld geven over de sociaal- economische situaties van de lokale burgers. Inzicht in deze cijfers biedt hulp bij de identificatie van mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie, met een verhoogd risico op gezondheidsindicatoren.
	Betalingsmoeilijkheden internet/ telefonie/ televisie	GSM survey	2026	
	Betalingsmoeilijkheden wonen	GSM survey	2026	
	Betalingsmoeilijkheden gezondheidszorg	GSM survey	2026	Mensen met betalingsmoeilijkheden, werkloos en in de armoede lopen mogelijks ook een groter risico op slechtere gezondheidsresultaten vanwege beperkte toegang tot gezondheidszorg, gezonde voeding en kwaliteitsvolle huisvesting en buurtomgeving.
	Betalingsmoeilijkheden kinderopvang	GSM survey	2026	
	Betalingsmoeilijkheden schoolkosten	GSM survey	2026	Uit de gezondheidsenquête van 2018 blijkt dat er sprake is van socio-economische ongelijkheid voor verscheidene gezondheidsdeterminanten:
	Personen met betalingsachterstand	GSM	Jaarlijks	

	Personen in collectieve schuldregeling	PIC	Jaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> · Mensen die kort of niet geschoold zijn roken 3x meer in vergelijking met hoger geschoolden. De resultaten van de preventiebarometer tabak uit 2022 bevestigen deze ongelijkheid.
	Personen met achterstallige kredieten	PIC	Jaarlijks	
INKOMEN				
SDG	Indicator	Bron	Update	
	Gemiddeld en mediaan netto belastbaar inkomen	PIC	Jaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> · Er lijden 2x keer meer mensen die kort of niet geschoold zijn aan diabetes in vergelijking met hoger geschoolden. Idem voor het drinken van gesuikerde dranken. · 2x minder kans voor mensen die kort geschoold zijn om voldoende fruit/groenten te eten of om voldoende lichaamsbeweging te doen. <p>Ook in de geestelijke gezondheid zien we significante verschillen in de prevalentie van angststoornissen, depressieve stoornissen en zelfmoordgedachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Prevalentie depressieve stoornissen: 16,2% bij laagste opgeleiden Vs. 6,4% bij hoogste opgeleiden. · Prevalentie angststoornissen: 15,3% bij laagste opgeleiden Vs. 8,3% bij hoogste opgeleiden. · Prevalentie zelfmoordgedachten: 6,9% bij laagste opgeleiden Vs. 3,4% bij hoogste opgeleiden.
	Inkomensongelijkheid: Interkwartiele coëfficiënt	PIC	Jaarlijks	
	Inkomensongelijkheid: Interkwartiele assymetrie	PIC	Jaarlijks	
	Inkomensongelijkheid: welvaartsindex	PIC	Jaarlijks	
				
ARMOEDE EN TEGEMOETKOMINGEN				
SDG	Indicator	Bron	Update	
	Onderwijskansarmoede-indicator, ook naar herkomst	GSM	Jaarlijks	<p>Dit alles resulteert in ongelijkheden voor het lijden aan niet- overdraagbare aandoeningen en chronische ziektes. Ook de levensverwachting is onderhevig aan sociale ongelijkheid. In 2020 bedroeg het verschil in levensverwachting tussen de hoogste en laagste socio-economische groepen 9,3 jaar bij mannen en 6,3 jaar bij vrouwen.</p> <p>Deze cijfers zouden een incentive moeten vormen voor meer intersectorale samenwerkingen en partnerschappen. Goede samenwerking tussen lokale overheden en deskundige intermediairs moeten ervoor zorgen dat zorg, welzijn en preventie samenkomen op maat van en samen met mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie om zo de sociale ongelijkheids- en gezondheidskloof te verkleinen.</p>
	Kansarmoede index	PIC + GSM	Jaarlijks	
	Personen met (equivalent) leefloon, ook naar herkomst	PIC + GSM	Jaarlijks	
	Personen met verhoogde tegemoetkoming	PIC	Jaarlijks	
	Ouderen met inkomensgarantie	PIC+GSM	Jaarlijks	
	Personen met inkomensvervangende tegemoetkoming	GSM	Jaarlijks	
	Personen met sociale bijstandsuitkering	GSM	Jaarlijks	

	Energie-armoede	GSM	Jaarlijks
	Subjectieve armoede	GSM Survey	2026
WERK			
SDG	Indicator	Bron	Update
	Aantal werkende	PIC	Jaarlijks
	Werkzaamheidsgraad, naar geslacht, leeftijd, nationaliteit en herkomst.	PIC	Jaarlijks
	Aantal werkzoekende	PIC	Jaarlijks
	Werkloosheidsgraad, naar herkomst en herkomstkloof.	GSM	Jaarlijks
	Werkzoekende zonder werk, naar geslacht, leeftijd, herkomst en scholingsgraad.	GSM + PIC	Jaarlijks
	Aantal volledig arbeidsongeschikte.	PIC	Jaarlijks
	Niet-beroepsactieven.	PIC	Jaarlijks
	Beroepsbevolking.	PIC	Jaarlijks
	Activiteitsgraad	PIC	Jaarlijks
	Personen in gezin met zeer lage werkintensiteit, naar herkomst	GSM	Jaarlijks
	Kinderen in een gezin met zeer lage werkintensiteit	GSM	Jaarlijks
	Onderwijsniveau	PIC	3-jaarlijks

CIJFERGEGEVENS OMGEVING

De meeste van onderstaande lokale cijfergegevens hebben allemaal in zeker mate een link met een gezonde publieke ruimte en kunnen bijgevolg ingezet worden bij een Health in all policies benadering van jouw lokaal gezondheidsbeleid

Onze omgeving heeft een grote impact op gezondheid. Om meervoudige gezondheidswinst te bereiken op het vlak van de verschillende gezondheids- en preventiethema's (beweging, mentaal welbevinden, gezonde voeding, roken, luchtkwaliteit, hitte, veiligheid, geluidshinder etc) is het noodzakelijk om over de beleidsdomeinen en –thema's heen samen te werken aan een gezonde publieke ruimte.

Voor een uitgebreidere ondersteuning kan je terecht bij het Logo. Onze medisch milieukundigen begeleiden jouw lokaal bestuur bij de interpretatie van deze cijfergegevens, het uitwerken van een milieukundige omgevingsanalyse en een gezondheidstoets.

De gezondheidstoets bestaat uit een cijferrapport en kaarten waarin de impact van de fysieke omgeving op gezondheid wordt nagegaan. Naast vaststellingen over de impact van de publieke ruimte op de gezondheidsindicatoren, worden er ook suggesties en prioriteiten aangeboden waarmee jouw lokaal bestuur de gezondheid van de burgers positief kan beïnvloeden met ingrepen in de publieke ruimte.

De impact van potentiële maatregelen op de gezondheid van de burger worden tegen elkaar afgewogen op basis van het duurzaamheidseffect, bereik en de impact op gezondheidsongelijkheid, het faciliteren van de gezonde keuze, een integrale benadering en mogelijke negatieve effecten.

De gezondheidstoets is dus een handig richtinggevend instrument voor de uitwerking van een masterplan, RUP, inrichtingsplan en visievorming over een gezonde publieke ruimte.

OBJECTIEVE KENMERKEN PUBLIEKE RUIMTE				
SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
   	Bevolkingsdichtheid: aantal inwoners per km ²	PIC + GSM	jaarlijks	Deze indicatoren spelen een rol bij preventieve gezondheid omdat ze de leefomgeving van mensen beïnvloeden.
	(On)bebouwde oppervlakte, naar functie	GSM	December /24	Een hoge bevolkingsdichtheid en bebouwingsgraad bijvoorbeeld kan leiden tot verschillende gezondheidsuitdagingen, zoals beperkte toegang tot groene ruimtes, hogere luchtverontreiniging en minder sociale cohesie. Deze factoren kunnen op hun beurt van invloed zijn op de fysieke en mentale gezondheid van mensen.
	Bebouwingsgraad	GSM+PIC	jaarlijks	
	Groen in de buurt/gemeente	GSM	Maart/25	
	Landgebruik	GSM+PIC	jaarlijks	
	Ruimtebeslag	GSM+PIC	jaarlijks	
	Verharding	GSM+PIC	jaarlijks	
	<u>Walkabilityscore</u>	Gezond Leven i.s.m Departement Omgeving, Agentschap Zorg en Gezondheid en VITO		<p>Deze tool brengt de walkability-score in kaart van buurten in Vlaanderen en Brussel. De walkabilityscore is gebaseerd op drie deelindicatoren: woondichtheid (aantal inwoners per oppervlakte), functiemix (diversiteit van functies per oppervlakte) en stratenconnectiviteit (aantal kruispunten per oppervlakte).</p> <p>De walkability-score is dan ook een zeer nuttig en uniek instrument. Zo is het bewezen dat inwoners van buurten met een hoge walkability-score meer bewegen, wat goed is voor de gezondheid. Volwassenen in deze buurten hebben ook betere bloeddrukwaarden en een gezonder gewicht. Daarnaast is er een sterkere lokale economie mogelijk en zijn er minder kosten voor openbaar vervoer.</p>

CO ₂ -emissies door verwarming huishoudens	GSM	Jaarlijks	<p>Blootstelling aan deze verontreinigende stoffen heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid en kan leiden tot verschillende gezondheidsproblemen.</p> <p>De concrete gezondheidsimpact van o.a. fijnstof (PM_{2,5} en PM₁₀) en stikstofdioxide kan je nagaan via de hieronder beschreven E-HIS.</p>
CO ₂ -emissies, naar sector	GSM+PIC	Jaarlijks	
Energieverbruik, naar sector	GSM +PIC	Jaarlijks	
<u>Concentratie stikstofdioxide</u>	Luchtkwaliteitskaart VMM	Jaarlijks	
<u>Concentratie fijn stof (PM₁₀)</u>	Luchtkwaliteitskaart VMM	Jaarlijks	
<u>Concentratie fijn stof (PM_{2,5})</u>	Luchtkwaliteitskaart VMM	Jaarlijks	
<u>Environment Health Impact Simulator (E-HIS)</u>	Agentschap zorg & gezondheid i.s.m. VITO		<p>De Environment Health Impact Simulator, brengt lucht- en wegverkeersgeluidspollutie in kaart en berekent de verwachte ziektelast van langdurige blootstelling.</p> <p>Concreet gaat het om de impact van de gekende gezondheidseffecten door blootstelling aan luchtvervuilende componenten (PM_{2,5}, PM₁₀ en NO₂) en wegverkeersgeluid.</p> <p>E-HIS geeft aan waar de meest of minst belaste gebieden in een gemeente liggen en kan zo sturend zijn voor het beleid van die gemeente. Beslissen vanuit en rond gezondheid is een noodzaak en werkt ook sensibiliserend.</p>
Aantal hittegolfdagen + prognose tot 2100	VMM: Klimaatportaal		<p>Het Klimaatportaal Vlaanderen brengt de toestand (temperatuur, neerslag ...), de effecten (overstroming, hitte, droogte) en de impact (slachtoffers, kost) van klimaatverandering in beeld met cijfers en kaarten.</p> <p>Klimaatverandering brengt extra gezondheidsrisico's met zich mee. Denk bijvoorbeeld aan meer hitteperiodes, verhoogde ozonconcentraties, exotische insecten die makkelijker in onze contreien overleven en ziektes kunnen verspreiden, of het meer voorkomen van overstromingen en zware onweren in België.</p> <p>Wat hittestress betreft zijn preventieve maatregelen essentieel om gezondheidsproblemen zoals uitdroging, uitputting, uitslag, hitteberoerte etc. te voorkomen. Denk hierbij aan sensibiliseringsacties en -tips zoals het dragen van lichte kleding, het regelmatig drinken van water, het vermijden van blootstelling aan direct zonlicht en het zoeken naar koele plekken.</p>
Aantal hittegolfgraaddagen (hittestress)+ prognose tot 2100	VMM: Klimaatportaal		
Kwetsbare instellingen met hittestress+ prognose tot 2100	VMM: Klimaatportaal		
Percentage hittegetroffenen+ prognose tot 2100	VMM: Klimaatportaal		
<u>Hittekwaetsbaarheidskaarten</u> <u>Hitte-impact tool</u>	Departement zorg		

			Ook de stedelijke inrichting kan bijdragen aan het temperen van hittegerelateerde gezondheidsproblemen. Denk aan de aanleg van groene ruimtes, schaduwrijke gebieden en koelere infrastructuren bevorderen, zoals het aanleggen van parken, het vergroenen van daken en het creëren van
<u>Tool leefkwaliteit Vlaanderen</u>	Departement omgeving		Deze tool bundelt interessant kaartmateriaal rond milieugerelateerde leefkwaliteit zoals gemiddelde geluidsbelasting wegverkeer, samenhangende openruimtegebieden, natuurbeleving op de weg, natuurgebieden onder beheer van ANB, groenkaart en lichtemissies etc. De lokale leefkwaliteit is gerelateerd aan de mentale en/of fysieke gezondheid van mensen.
<u>Geopunt>lagen>Welzijn, gezondheid en gezin>milieu en gezondheid>Geluidsbelasting</u>	MIRA		Heel wat aangrijpingspunten om milieuproblemen veroorzaakt door wegverkeer aan te pakken, liggen op lokaal niveau. Om deze kaarten correct te interpreteren is het belangrijk om het volgende in het achterhoofd te houden: Op de geluidskaarten wordt de geluidsbelasting met kleurcodes aangegeven. De geluidsbelasting wordt daarbij uitgedrukt in twee door Europa voorgeschreven indicatoren: de Lden en de Lnight. De Lden geeft een gemiddelde van de geluidsniveaus over een volledige dag, avond en nacht, waarbij men de avond- en nachtniveaus zwaarder laat doorwegen. Deze indicator is representatief voor mogelijke hinder. De Lnight stelt enkel het geluidsniveau tijdens de nachtperiode voor en is dus een maat voor mogelijke slaapverstoring.
<u>VMM: Je gemeente in cijfers dashboard</u>	VMM		
<u>VMM: Klimaatadaptatietools</u>	VMM: Klimaatportaal		Ga aan de slag met deze tools om je gemeente aan te passen aan het veranderende klimaat. Verken de effecten van klimaatverandering in je gemeente. Verken het potentieel, de kosten en de baten van meerdere adaptatiemaatregelen. Ontwerp klimaatadaptatieve maatregelen en bereken de adaptatiescore van je projectontwerp.

WAARNEMINGEN PUBLIEKE RUIMTE

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
  	Tevredenheid over natuur en groenvoorzieningen	GSM survey	2026	Een betere toegankelijkheid tot groen en natuur in de buurt heeft heel wat positieve effecten op de gezondheid van mensen. Dit zal leiden tot meer positieve emoties, beter sociaal welbevinden, meer beweging, verminderde mentale vermoeidheid, minder piekeren en stress. Het is dus belangrijk om te zorgen voor toegankelijk groen op plaatsen waar veel mensen wonen.
	Voldoende rustplekken en ontmoetingsplaatsen	GSM survey	2026	
	Buurtproblemen: milieuhinder (afval en dieren)	GSM survey	2026	
	Voldoende groen in de buurt en gemeente	GSM survey	2026	
	Milieubewust handelen	GSM survey	2026	
	Tevredenheid over staat van straten en pleinen	GSM survey	2026	Goed onderhouden voet- en fietspaden zullen zorgen voor meer actieve verplaatsingen en meer beweging in de buurt.
	Uitstraling straten en pleinen	GSM survey	2026	
	Netheid van straten en voetpaden	GSM survey	2026	

MOBILITEIT

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
   	<u>Lokale gezondheidsindicator mobiliteit</u>	Partnerorganisatie Milieugezondheidszorg	Voorjaar 2024	<p>De Lokale Gezondheidsindicator Mobiliteit drukt de gezondheidsimpact van mobiliteit kwantitatief uit en visualiseert deze zodat hij gebruikt kan worden als stimulans voor lokale besturen om maatregelen te nemen rond mobiliteit waarbij gezondheid centraal staat.</p> <p>Verschillende factoren bepalen de gezondheidsimpact van mobiliteit. In gezondheidsstudies wordt hoofdzakelijk rekening gehouden met vier parameters die een impact hebben op gezondheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Luchtverontreiniging; · Geluidshinder; · Verkeersongevallen (verkeersveiligheid); · Actieve mobiliteit.

Verkeersongevallen met doden en gewonden	GSM (2021)	Jaarlijks	<p>Deze cijfers geven een indicatie van hoe het gesteld is met de actieve en duurzame verplaatsingen in jouw gemeenten, de tevredenheid over en veiligheid van de mobiliteitsinfrastructuur.</p> <p>Een goede bereikbaarheid van basisvoorzieningen zal zorgen voor meer actieve verplaatsingen en dus meer beweging. Lokale handel, voorzieningen en wonen in de dorpskern stimuleren zullen dus zorgen voor meer actieve verplaatsingen. Deze actieve verplaatsingen zullen bijdragen tot meer beweging, wat dan weer bijdraagt aan een betere gezondheid.</p> <p>Een hoger gevoel van verkeersveiligheid zal er ook voor zorgen dat inwoners meer actieve verplaatsingen maken. Meer actieve verplaatsingen of verplaatsingen met het openbaar vervoer zullen ervoor zorgen dat de inwoners meer bewegen en dat er minder luchtvervuiling en geluidsoverlast is.</p>
Veilig fietsen	GSM survey	2026	
Veilig naar school	GSM survey	2026	
Befietsbaarheid fietssnelwegen: befietsbaarheid, verlichting, bewegwijzering en autoluw	PIC (2022)	Jaarlijks	
Buurtproblemen: verkeershinder	GSM survey	2026	
Tevredenheid over staat van fietspaden	GSM survey	2026	
Verplaatsingen vrije tijd/ woon-werk	GSM survey	2026	
Vervoersmiddelenbezit	GSM survey	2026	
Voldoende aanbod duurzame mobiliteitskeuzes	GSM survey	2026	
Voldoende fietsenstallingen	GSM survey	2026	
Voldoende fietspaden	GSM survey	2026	
Voldoende openbaar vervoer	GSM survey	2026	
Voldoende parkeerplaatsen	GSM survey	2026	
Duurzame verplaatsingsgedrag voor korte	GSM survey	2026	
<u>Mobiscore</u>	Departement omgeving		<p>In buurten met een hogere mobiscore is het makkelijker om bestemmingen te voet, per fiets of met het openbaar vervoer te bereiken en is het dus makkelijker om meer te stappen of te fietsen.</p>

HINDER, VEILIGHEID EN SAMENLEVEN

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
  	Tevredenheid veilig spelen	GSM survey	2026	<p>Hoe veilig is het in jouw gemeente? En hoe veilig voelen mensen zich? Een veilige buurt zorgt ervoor dat mensen zich goed voelen en dat mensen meer buiten komen en sociale contacten hebben</p> <p>Al deze cijfergegevens hebben betrekking op burgerparticipatie, -betrokkenheid en het sociaal weefsel van de lokale gemeenschap.</p> <p>Inwoners die tevreden zijn over de buurt zullen zich ook beter voelen. Dit draagt bij tot een beter mentaal welbevinden.</p> <p>Veel sociaal contact zorgt voor een beter mentaal welbevinden. Leven de inwoners in jouw gemeente goed met elkaar samen? Of zijn er maatregelen nodig om de sociale cohesie in de verschillende buurten te versterken?</p>
	Buurthinder	GSM survey	2026	
	Buurthinder: lastiggevallen op straat	GSM survey	2026	
	Buurthinder: lawaaihinder	GSM survey	2026	
	Buurtproblemen: vandalisme en drugsdealing	GSM survey	2026	
	Criminaliteitsgraad	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Intrafamiliaal geweld	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Geregistreeerde misdrijven (per categorie)	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Onveiligheidsgevoel buurt/gemeente	GSM survey	2026	
	Mijdgedrag op plekken in de buurt/ gemeente	GSM survey	2026	
	Veiligheidsgevoel thuis	GSM survey	2026	
	Discriminatie	GSM survey	2026	
	Houding tegenover diversiteit	GSM survey	2026	
	Actief in bewonersgroep	GSM survey	2026	
	Actieve betrokkenheid van de burger	GSM survey	2026	
Voldoende consultatie inwoners	GSM survey	2026		
Voldoende informatie door gemeente	GSM survey	2026		
Deelname buurtactiviteiten	GSM survey	2026		

	Sociaal weefsel in de buurt	GSM survey	2026	Burgerparticipatie is één van de succesfactoren van een integraal preventief gezondheidsbeleid. Het vergroten van het maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid voor preventieve gezondheidsinterventies verbetert de kwaliteit van het beleid en versterkt de gemeenschapsvorming.
	Tevredenheid over contact in de buurt	GSM survey	2026	
	Vertrouwen in de medemens	GSM survey	2026	
	Intensiteit van contacten	GSM survey	2026	
	Vertrouwen in de medemens	GSM survey	2026	
	Tevredenheid over stimuli stads- of gemeentebestuur voor samenleven	GSM survey	2026	

WONEN

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
  	Duurzaamheid woning	GSM survey	2026	<p>Het beleidsdomein wonen en preventieve gezondheid zijn verbonden doordat de kwaliteit van de woonomgeving en huisvesting een directe invloed kunnen hebben op de gezondheid van mensen. Beleidsmaatregelen op het gebied van wonen kunnen streven naar het waarborgen van een gezonde woonomgeving en een gezond binnenmilieu.</p> <p>De volgende vragen kan mijn hierbij stellen:</p> <p>Zijn de inwoners van jouw gemeente tevreden over hun woning? Of zijn er extra maatregelen nodig om de woningen in jouw gemeente aangenamer/gezonder te maken?</p> <p>Hoe tevreden zijn de inwoners over hun zicht op groen vanuit hun woning? De aanwezigheid van groen zal zorgen voor een beter mentaal welbevinden.</p> <p>Is er voldoende publieke speelruimte beschikbaar op plaatsen waar er weinig private buitenruimte beschikbaar is?</p> <p>Hoe energiezuinig en milieuvriendelijk zijn de woningen in jouw gemeente? Kunnen inwoners nog meer gestimuleerd worden om energiezuinig en milieuvriendelijk te (ver)bouwen?</p>
	Inwoners met woning met energiezuinige en energierecuperende elementen	GSM survey	2026	
	Tevredenheid ondersteuning hernieuwbare energie.	GSM survey	2026	
	Renovatie-intentie	GSM survey	2026	
	Aanvraag en goedkeuring renovatiepremie	PIC	Jaarlijks	
	Tevredenheid huisvuilvoorzieningen	GSM survey	2026	
	Tevredenheid zicht op groen vanuit woning	GSM survey	2026	
	Private buitenruimte aan de woning	GSM survey	2026	
	Tevredenheid over woning	GSM survey	2026	
	Verhuisintentie	GSM survey	2026	
	Woonduur	GSM survey	2026	
	Woongelegenheden	GSM+PIC	Jaarlijks	
	Sociale huurwoningen	PIC	Jaarlijks	
	Bindend sociaal objectief versus gerealiseerd	PIC	Jaarlijks	
Bewoningen in overstromingsgebied	PIC	Jaarlijks		

VRIJE TIJD

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
   	Bezoek bos, park, groenzone in eigen of andere gemeente	GSM survey	2026	<p>Vrije tijd is een essentieel beleidsdomein als het gaat over de preventieve gezondheid en een gezonde levensstijl van burgers. Een sterk uitgebouwd vrijetijdsaanbod bevordert fysieke activiteiten, de mentale gezondheid, het verminderen van stress en het versterken van sociale cohesie.</p> <p>De volgende vragen kan men hierbij stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemen de inwoners in jouw gemeente deel aan het lokale vrijetijdsaanbod en zijn ze tevreden over het aanbod? Of zijn er maatregelen nodig om de het lokale vrijetijdsaanbod te versterken? Hoe actief maakten de inwoners van jouw gemeente gebruik van de sportinfrastructuur? Als het gebruik van de sportinfrastructuur eerder laag ligt, dan zou je een bevraging kunnen organiseren om te bekijken hoe dit komt en wat je er kan aan doen. Zijn de inwoners in jouw gemeente tevreden over de sport-/recreatievoorzieningen? Een grotere tevredenheid zal gelinkt zijn aan een hoger gebruik en dus meer beweging in jouw gemeente. Kan je nagaan in een bevraging waarom de inwoners niet tevreden zijn? Welk aandeel van de inwoners in jouw gemeente sport wekelijks? Voldoet het aanbod in jouw gemeente aan de vraag naar sportclubs en infrastructuur?
	Bezoek speelterrein in eigen of andere gemeente	GSM survey	2026	
	Bijwonen sportevenement eigen/ andere gemeente	GSM survey	2026	
	Participatie verenigingsleven	GSM survey	2026	
	Sporten in eigen/andere gemeente	GSM survey	2026	
	Sportparticipatie	GSM survey	2026	
	Tevredenheid jongeren voorzieningen	GSM survey	2026	
	Tevredenheid recreatievoorzieningen	GSM survey	2026	
	Tevredenheid sportvoorzieningen	GSM survey	2026	
	Voldoende activiteiten kinderen en jongeren	GSM survey	2026	
	Voldoende activiteiten ouderen	GSM survey	2026	
	Voldoende speelvoorzieningen en geschikte plekken	GSM survey	2026	
	Voldoende sportvoorzieningen	GSM survey	2026	
	Zwemmen in eigen of andere gemeente	GSM survey	2026	
	Aantal (leden) jeugdbewegingen	GSM	Mei/24	
Aantal (leden) sportclub	GSM	Augustus/24		
Sportinfrastructuur	GSM	Jaarlijks		

Aantal (leden) verenigingen sociaal- cultureel volwassenenwerk	GSM	Mei/24
Vrijetijdsaanbod	GSM	Jaarlijks
<u>Aantal jeugdwerkinitiatieven</u>	Statistiek Vlaanderen	December/24
<u>Cultuur en vrijetijdsaanbod</u>	Statistiek Vlaanderen	Maart/25

GEZONDHEID, ZORG EN WELZIJN

SDG	Indicator	Bron	Update	Link met preventieve gezondheid
	Chronische aandoeningen, naar leeftijd	PIC+GSM	Jaarlijks	Deze cijfergegevens geven een beeld van de algemene gezondheidstoestand van burgers en geven eveneens een indicatie van preventie- en zorgnoden.
	Personen met handicap	PIC	Jaarlijks	
	Prevalentie diabetes	PIC+GSM	Jaarlijks	
	Prevalentie dementie	Expertisecentrum dementie prognose tot 2035)		
	Levensverwachting bij geboorte	PIC	Jaarlijks	
	Subjectieve gezondheid	GSM survey	2026	
	Tevredenheid gezondheidsvoorzieningen	GSM survey	2026	

Mantelzorg geven	GSM survey	2026	Deze cijfergegevens geven een beeld van medische over- en onderconsumptie, de zorgnoden, het zorgaanbod en de toegankelijkheid van zorg op lokaal niveau.
Mantelzorg krijgen	GSM survey	2026	
Gemiddeld aantal contacten huisarts	IMA	Jaarlijks	<p>Aandacht voor preventie binnen zorg is essentieel om ziekten te voorkomen, in een vroeg stadium op te sporen en de gezondheidstoestand te bevorderen waardoor de behoefte aan intensieve zorg kan worden verminderd.</p> <p>Enkele mogelijke vragen die men zich kan stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Is er nood aan sensibilisering bij de bevolking over bijvoorbeeld het jaarlijkse tandartsbezoek? Is er voldoende opvangcapaciteit voor 0-3-jarigen in jouw gemeente? Zijn de inwoners tevreden? Of is kinderopvang een werkpunt voor de komende legislatuur? Maak werk van preventieve gezondheid in de kinderdagverblijven. Zijn er voldoende plaatsen in de residentiële ouderenzorg? Zijn de inwoners tevreden over ouderenvoorzieningen en zorgvoorzieningen voor ouderen? Of is ouderenzorg een werkpunt voor komende legislatuur?
Voldoende huisartsen	GSM survey	2026	
Bezoek tandarts	PIC+GSM	Jaarlijks	
Globaal medisch dossier	GSM+PIC	Jaarlijks	
BEL-score (zorgbehoevendheid)	PIC	Jaarlijks	
Aantal lokale dienstencentra (LDC's) per 100.000 inwoners	GSM+PIC	Jaarlijks	
Programmacijfer, aanbodratio en realisatiegraad LDC's	PIC	Jaarlijks	
Gepresteerde uren gezinszorg per 100 inwoners	GSM	Jaarlijks	
Opvangplaatsen baby's en peuters	GSM + PIC	Jaarlijks	
Tevredenheid kinderopvang	GSM survey	2026	
Aantal plaatsen residentiële ouderenzorg	GSM	Jaarlijks	
Tevredenheid ouderenvoorziening	GSM survey	2026	
Voldoende zorgvoorzieningen ouderen	GSM survey	2026	
Antibioticaconsumptie	IMA	Jaarlijks	
Gebruik antidepressieve	IMA	Jaarlijks	
Actief bewegen	GSM survey	2026	
Dekkingsgraad borstkanker	CvKO	Jaarlijks	

	Geen mammografie	IMA	Jaarlijks	Dit zijn cijfergegevens over preventieve gezondheidsthema's en geven een indicatie over de fysieke activiteiten van de burgers, de dekkinggraad van kankerscreenings en preventieve tandartsbezoeken.
	Dekkinggraad baarmoederhalskanker	CvKO	Jaarlijks	
	Dekkinggraad darmkanker	CvKO	Jaarlijks	

GEZONDHEIDSCIJFERS OP VLAAMS NIVEAU

3

CIJFERS VLAAMSE EXPERTISECENTRA

3
GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

De Vlaamse expertisecentra zijn partnerorganisaties van de Vlaamse Overheid met expertise in een of meerdere domeinen van de preventieve gezondheidszorg. De Vlaamse expertisecentra leveren op hun website interessant cijfermateriaal aan, waarvan tot op heden geen cijfers op lokaal niveau beschikbaar zijn. Door op de linken te klikken kom je op de website van deze expertisecentra en krijg je een overzicht van de belangrijkste cijfers voor dit thema op Vlaams en nationaal niveau. Toch zijn we ervan overtuigd dat ook deze cijfers je kunnen inspireren om een focus te kiezen voor jouw lokaal preventief gezondheidsbeleid. Want Vlaanderen is uiteindelijk één grote uitgestrekte stad/gemeente.

PREVENTIEBAROMETER

De eerste editie van de gezondheidsbarometer is een studie naar de intenties, attitudes en vaardigheden rond gezondheidsbevordering bij de volwassen Vlaamse bevolking. Deze studie werd uitgevoerd door Sciensano en wordt mogelijk driejaarlijks herhaald. De barometer is onderverdeeld in verschillende modules die focussen op de volgende preventiethema's: alcoholgebruik (december 2022), cannabisgebruik (december 2022), roken (december 2022), beweging (maart 2023), sedentair gedrag (maart 2023), eetgedrag (maart 2023), mentale gezondheid (juni 2023), seksuele gezondheid (juni 2023) en bevolkingsonderzoek naar kanker (juni 2023). Na de zomer van 2023 volgt er ook nog een rapport over de gezondheidsvaardigheden en attitudes t.a.v. beleid.

GEZONDHEIDSENQUÊTE

De ationale gezondheidsenquête van Sciensano vertrekt dan weer vanuit een andere invalshoek dan de gezondheidsbarometer. De gezondheidsenquête bevraagt 4 à 5-jaarlijks de volledige Belgische bevolking, dus ook kinderen, naar hun gezondheid, levensstijl en gebruik van gezondheidszorg. De belangrijkste thema's die aan bod komen zijn gezondheid en kwaliteit van leven; geestelijke gezondheid; gebruik van gezondheidsdiensten; gezondheid en samenleving; levensstijl en kennis over (preventieve) gezondheid. De cijfergegevens van de gezondheidsenquête zijn beschikbaar op nationaal, regionaal en provinciaal niveau en er kunnen doelgroepen met elkaar vergelijken worden a.d.h.v. socio-demografische parameters zoals gender, leeftijd, opleidingsniveau, inkomen, gezinssamenstelling en urbanisatiegraad. Nieuwe publicaties omtrent de gezondheidsenquête worden verwacht eind 2024 en 2025. De meest recente cijfergegevens vandaag zijn de cijfers uit 2018.

GEZONDHEIDSONGELIJKHEID

In de Vlaamse gezondheidsdoelstelling 'gezonder leven' wordt de strategie van Health in All Policies als uitgangspunt gezien voor het verkleinen van gezondheidsongelijkheid, door tevens ook doelgroepgericht te werk te gaan. In het overzicht van de lokale demografische en socio-economische indicatoren bespreken we eerder het belang om gericht, op maat te werken van mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie en de link tussen armoede en (preventieve) gezondheid.

Wat is gezondheidsongelijkheid nu precies? Wie wordt erdoor getroffen? Wat zijn de sociale determinanten van gezondheid? Welke drempels voor een gezonde levensstijl ervaren mensen in een maatschappelijk kwetsbare situaties? Hoe kunnen we de gezondheidsongelijkheid verkleinen? Voor meer [achtergrondinformatie](#), [ondersteunende tools](#) en [cijfergegevens](#) over gezondheidsongelijkheid kan je terecht bij Gezond Leven.

Uit de cijfers blijkt dat mensen die het sociaaleconomisch moeilijker hebben of gedepriveerd zijn (vb. op vlak van huisvesting, scholing, tewerkstelling, inkomen) vaak in slechtere gezondheid verkeren, over een lagere levensverwachting en levenskwaliteit beschikken, vaker lijden aan niet-overdraagbare aandoeningen en geestelijke gezondheidsproblemen dan mensen die sociaaleconomisch geprivilegieerd zijn.

VOEDING EN EETGEDRAG

[Hoe gezond eet de Vlaming? Heeft de Vlaming een gezond gewicht? Hoe zit het met de voedselomgeving in Vlaanderen?](#) Drinken Vlaamse tieners veel frisdrank? En eten volwassenen regelmatig fruit? Vlaams Instituut Gezond Leven schotelt je voor wat de gemiddelde Vlaming eet en drinkt. [Eetexpert](#) geeft duiding bij hun eetgedrag, zoals dieetgedrag, en andere risicofactoren voor eetproblemen.

Naast de [preventiebarometer die peilt naar het eetgedrag van de Vlaming](#), publiceerde Sciensano in april 2023 een [studierapport over de verwoestijnen en vermoerassen in Vlaanderen](#). In deze studie wordt uitdrukkelijk de link gemaakt tussen de voedingsgewoonten van de Vlaming en zijn leefomgeving. Voedselmoerassen zijn nu alomtegenwoordig in Vlaanderen. In 2020 leefde 88,2% van de bevolking in een buurt waarin "ongezonde" verkooppunten de overhand hadden (Vincent Smets, Jeroen Cant, Stefanie Vandevijvere. Naar gezonde voedselomgevingen in Vlaamse buurten: Voedselwoestijnen en voedselmoerassen onder de loep, Sciensano, 2022).

Ook publiceerde Sciensano een rapport over de link tussen de [voedselomgeving rond scholen in Vlaanderen](#) en de gewichtstatus van kinderen. Hieruit bleek dat de voedselomgeving rond scholen ongezonder is geworden tussen 2008 en 2020. Steeds meer gemakswinkels en fastfoodrestaurants vestigen zich in de omgeving van scholen. Een secundaire school in Vlaanderen heeft gemiddeld 7,6 gemakswinkels en 12,7 fastfoodrestaurants binnen een afstand van 1000m (Vincent Smets, Stefanie Vandevijvere. Naar gezonde voedselomgevingen rond scholen in Vlaanderen, Sciensano, 2021).

Redenen genoeg om de [voedselomgeving](#) te integreren in een gezondheidsbeleid dat focust op gezonde publieke ruimte. Momenteel loopt er een [onderzoeksproject](#) waarbij de walkability gecombineerd in kaart wordt gebracht met de voedselomgeving en socio-demografische parameters. Op die manier wil het project obesogene omgevingen voorkomen of aanpakken.

Je kan ook zeer nuttige informatie halen uit de [voedselconsumptiepeiling](#) van Sciensano. Deze onderzoekt de voedingsconsumptie, eetgewoonten en de lichaamsbeweging van de Belgische bevolking. De nieuwe resultaten worden in 2024 verwacht en bieden handvaten voor de opmaak van een effectief voedingsbeleid.

[Versterk met je preventiebeleid ook de eetvaardigheden van jong en oud.](#) Stevige [eetvaardigheden](#) beschermen tegen het ontwikkelen van eet- en gewichtsproblemen.

DIABETES

Diabetes is één van de snelst groeiende wereldwijde gezondheidsproblematieken van de 21e eeuw, vooral gedreven door een toename in obesitas, onze sedentaire leefstijl en de vergrijzing van de bevolking. Volgens de laatste schattingen zal het aantal personen met diabetes de komende 3 decennia verdubbelen. Dat betekent wereldwijd 1,3 miljard mensen.

Vandaag heeft 1 op 10 volwassen Vlamingen diabetes (t.o.v. 1 op 12 in 2015), meer dan 90% daarvan heeft diabetes type 2. 1/3 (37%) van de personen met diabetes zijn echter niet gediagnosticeerd en worden dan ook niet adequaat behandeld. Daarnaast heeft nog eens 5% van de volwassen Belgen prediabetes (dit zijn 268.000 Vlamingen anno 2021). 30% van de 45-plussers loopt een sterk verhoogd risico om binnen de 10 jaar diabetes type 2 te ontwikkelen.

Jaarlijks krijgt bijna 10% van de zwangere Vlaamse vrouwen de diagnose van zwangerschapsdiabetes. Van deze vrouwen ontwikkelt namelijk 30-50% binnen de 10 jaar na hun bevalling diabetes type 2.

Het is belangrijk om te vermelden dat deze cijfers steeds een onderschatting zijn en dus een vertekend beeld geven. Voor meer info over de preventie van diabetes kan je terecht bij de diabetesliga.

GEWICHT

Heeft de gemiddelde Vlaming een gezond gewicht? En is er een verschil tussen jongeren, volwassenen, geslacht en opleidingsniveau's?

Uit de [preventiebarometer](#) blijkt dat de helft van de volwassen Vlaamse bevolking te zwaar is: 34,3% heeft overgewicht en 16,4% heeft obesitas. Mannen, jongvolwassenen, personen die hoogstens een diploma secundair onderwijs behaalden en personen die moeilijk financieel rondkomen lopen een hoger risico op ongezonde voedingsgewoontes, overgewicht en obesitas.

Op de [datapagina van Eetexpert](#) vind je duiding bij de cijfers voor volwassenen en kinderen en jongeren, alsook informatie rond thema's gerelateerd aan gewicht. Zo is het belangrijk om kennis te hebben over de comorbiditeit tussen gewichtsproblemen en eetstoornissen. Op die manier kan je in je preventiebeleid inzetten op factoren die zowel het risico op gewichtsproblemen als op eetstoornissen verkleinen.

SEDENTAIR GEDRAG

Niet te lang stilzitten: dé uitdaging van de 21ste eeuw. Hoe lang zit de Vlaming elke dag stil? Is er verschil tussen mannen en vrouwen of tussen kinderen, volwassen en ouderen? Zitten we vooral stil op school, op het werk, of in onze vrije tijd? Cijfers over het zitgedrag van de Vlaming kan je [hier](#) vinden.

Volgens de resultaten van de [preventiebarometer](#) blijkt dat de volwassen Vlaming gemiddeld 6,1 uur per dag zit of rust overdag. Voor de jongste leeftijdsgroep (18- 34 jaar) piekt dit cijfer tot gemiddeld 6,8 à 7 uur.

BEWEGING

Hoeveel percent van de volwassenen beweegt voldoende? Is er een verschil tussen mannen en vrouwen? En bewegen onze kleuters en kinderen voldoende? Cijfers over het beweeggedrag van de Vlaming kan je hier terugvinden.

Wat beweging betreft behaalt volgens de [preventiebarometer](#) 72,2% van de Vlamingen de gezondheidsaanbeveling om minstens 150 minuten per week matig tot hoog intensief te bewegen. (bron: E. Braekman, S. Fiers. Preventiebarometer: beweging en sedentair gedrag. Brussel, België: Sciensano; 2023. Rapportnummer: D/2023.14.440/15 Beschikbaar op: doi.org/10.25608/rf3m-6489).

VALPREVENTIE

Een valincident is een gebeurtenis waardoor een persoon onbedoeld op de grond, vloer of lager gelegen niveau terecht komt. Vallen, struikelen en uitglijden kan op hetzelfde niveau of vanaf een hoger niveau voorkomen (Montero-Odasso et al., 2022; World Health Organization, 2021). Valincidenten komen vaak voor bij oudere personen en hebben heel wat nadelige gevolgen. Hoeveel 65-plussers vallen er één keer per jaar?

Uit de resultaten van de nationale gezondheidsenquête van 2018 blijkt dat %17,4 van de 65-plussers minstens 1 keer gevallen is met een gemiddelde van 2,4 valincidenten per jaar. één derde heeft geen maatregelen genomen om valpartijen in de toekomst te vermijden en %45 kreeg van niemand advies om het vallen te vermijden.

In vergelijking met de gezondheidsenquête van 2013 hebben bijna 2 keer zo veel 65-plussers hun thuissituatie veiliger gemaakt (%40,6 in 2018 t.o.v. %21,8 in 2013). Hierin liggen dus mogelijkheden voor lokale besturen om deze cijfers te optimaliseren. Voor meer informatie over deze cijfers zie de [nationale gezondheidsenquête van 2018](#).

GEESTELIJKE GEZONDHEID EN SUÏCIDE

In onze huidige samenleving lijkt het niet zo simpel om het mentaal evenwicht te bewaren. Welk aandeel van de bevolking geeft aan last te hebben van psychische problemen? Hoeveel percent van de bevolking heeft er ooit aan gedacht om er een einde aan te maken? Hoeveel mensen ervaren symptomen van een eetstoornis? Er zijn heel wat nationale en Vlaamse cijfers die de positieve geestelijke gezondheid en geestelijke ongezondheid in kaart brengen.

Cijfers over suïcide en geestelijke gezondheidsproblemen vind je ook in dit [epidemiologisch rapport van het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie \(VLESP\)](#). Cijfers over [lichaamstevredenheid](#) en [eetstoornissen](#) vind je terug op de datapagina van Eetexpert.

Zo blijkt dat 1/3 van de Vlamingen (15 jaar en ouder) last heeft van een psychisch onwelbevinden, met als klachten bijvoorbeeld het gevoel voortdurend onder druk staan, een slaapttekort door zorgen en zich ongelukkig en depressief voelen. Uit de gezondheidsenquête van 2018 blijkt dat 12,9% van de Vlamingen gedurende zijn levensloop zelfmoordgedachten zou hebben ervaren.

TABAK EN ROOKGEDRAG

Er zijn verschillende opvallende tendensen in het rookgedrag van de voorbije jaren. Sommige worden steeds opnieuw bevestigd, zoals de samenhang tussen roken en een lagere sociaal-economische status en de algemeen dalende trend in het roken van tabak. Andere zijn nieuw, zoals de stijging van het roken en dagelijks roken bij jonge vrouwen. Blijft het aantal rokers bij jongeren hoog? Hoe zit het met het aantal rokers onder de volwassenen? En wat met het aantal gebruikers van elektronische sigaretten?

Uit de meest recente cijfers van de [preventiebarometer](#) blijkt o.a. dat in 2022 1 op de 7 personen van 18 jaar en ouder rookt (9% dagelijks en 5,1% occasioneel). Van wie dagelijks rookt heeft 27,6% in de afgelopen 12 maanden proberen te stoppen en 42,9% heeft de intentie om te willen stoppen in de komende 12 maanden. Wat het gebruik van de elektronische sigaret betreft geven de cijfer gegevens uit de gezondheidsenquête van 2018 aan dat 4,4% van de Vlamingen regelmatig de e-sigaret gebruikt en 14,4% het al ooit heeft geprobeerd. Ook Vlaamse jongeren (15-24 jaar) grijpen sneller dan ouderen naar de elektronische sigaret, 23% heeft al ooit een e-sigaret uitprobeerd en 6,2% gebruikt het wekelijks.

ALCOHOL

In de [factsheet](#) vind je de belangrijkste cijfers van het voorbije decennium over de omvang van het alcoholgebruik in Vlaanderen en België. Welk percentage van de bevolking drinkt dagelijks? Hoe vaak drinken leerlingen uit het secundair onderwijs alcohol?

De [preventiebarometer](#) (2022) geeft aan dat 6,5% van de bevroegde Vlamingen dagelijks drinkt en 10,3% meer dan 10 glazen per week drinkt (riskant alcoholgebruik). 15,9% van de mannen vertoont riskant alcoholgebruik versus 4,8% bij vrouwen. Het zijn vooral mannen tussen de leeftijd van 55 en 74 jaar oud die een risicoprofiel hebben voor alcoholgebruik. In die groep drinkt één op vijf meer dan 10 glazen alcohol per week. Personen met een riskant alcoholgebruik hebben vaak intenties om hun alcoholgebruik te minderen: 43,8% heeft in de afgelopen 12 maanden geprobeerd om minder alcohol te drinken en 49,1% wil in de volgende 12 maanden minder alcohol drinken. Het zijn vooral mannen die een risicoprofiel hebben voor alcoholgebruik.

DRUGS EN GENEESMIDDELEN

In deze factsheets vind je meer algemene cijfers over het gebruik van [cannabis](#), [cocaïne](#), [opiaten](#), [hallucinogenen](#), [xtc](#) en [amfetamines](#), [nieuwe psychoactieve stoffen](#).

Cannabis is de meest gebruikte illegale drug door de algemene bevolking. Uit de preventiebarometer (2022) blijkt dat 6% van de Vlaamse bevolking het afgelopen jaar cannabis gebruikte. Bij jongeren tussen de 18 en 24 bedraagt dat aantal gebruikers zelfs 18%. Mannen gebruiken dubbel zo vaak cannabis. In 2018 gaf 1,7% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar aan cocaïne te hebben gebruikt, 1,5% xtc of amfetamines en 0,7% opioïden.

PSYCHOACTIEVE MEDICATIE

Wat psychoactieve medicatie betreft, gebruikte in 2018 15% van de Vlaamse bevolking van 15 jaar en ouderen een psychoactief geneesmiddel in de twee weken voorafgaand aan de gezondheidsenquête. Uit recentere cijfers van het intermutualistische agentschap (IMA) blijkt dat in 2021 12,8% van de volwassen Vlamingen antidepressiva gebruikte. Vrouwen nemen het dubbel zo vaak als mannen. Eén op vijf Belgen kregen in 2022 verslavende slaap- en kalmeermiddelen voorgeschreven.

GAMEN

De belangrijkste cijfers over de omvang en impact van gamen in Vlaanderen en België. Je komt via de factsheet gamen bijvoorbeeld te weten hoeveel tijd jongeren aan gamen besteden. Problematisch gamegedrag heeft een negatieve invloed op verschillende levensdomeinen. Het kan enerzijds leiden tot fysieke klachten die gelinkt worden aan sedentair gedrag en een slechte zithouding. Daarnaast kan gamen ook ten koste gaan van andere zaken zoals (huis)werk, persoonlijke hygiëne, sociaal contact of het mentaal welbevinden. Onderzoek wijst uit dat problematisch gamegedrag samenhangt met psychiatrische stoornissen zoals depressieve stemmingsstoornissen, angststoornissen, aandachtsdeficiënte- / hyperactiviteitsstoornissen en autismespectrumstoornis.

54% van de Vlamingen van 16 jaar of ouder speelde in 2020 maandelijks een digitale game. 3% van de Belgische bevolking van 18 jaar en ouder vertoont problematisch game gedrag. 44% van de jongeren tussen 12 en 18 speelt op vrije dagen meer dan 3 uur lang.

GOKKEN

Deze factsheet bundelt de cijfers over gokken. Je vindt hier het antwoord op vragen als hoeveel geld er aan gokken besteed wordt en hoeveel inwoners problematisch gokken. Gokstoornissen veroorzaken ernstig leed bij gokkers op financieel, relationeel, sociaal en psychologisch vlak en er is ook een hoger risico op zelfmoord. Een gokverslaving gaat vaak gepaard met sociaal isolement, eenzaamheid, schuldgevoelens, angsten en depressieve gevoelens.

Uit de nationale gezondheidsenquête van 2018 blijkt dat 32% van de Vlamingen van 15 jaar en ouder minstens een keer een kans- en geldspel speelden in de afgelopen 12 maanden. 10% deed dat wekelijks en 0,1% dagelijks. Meer mannen (39%) dan vrouwen (24%) speelden de afgelopen 12 maanden een kans- en geldspel. Het kwam vooral voor bij 25-44-jarigen. Slechts 14% van de personen die problematisch gokt zoekt hulp.

MIDDELENGEBRUIK BIJ JONGEREN

Voor de meest cijfers omtrent het middelengebruik bij jongeren (tabak, alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen) kan je terecht bij de VAD- leerlingenbevraging van het schooljaar 2021-2022. Hieronder enkele opvallende resultaten uit het synthesesrapport.

Wat **tabaksgebruik** betreft heeft 21% van de leerlingen ooit gerookt, 18% het voorafgaande jaar en 6% minstens 1 keer per week. Een opvallende nieuwe tendens en valkuil op de weg naar een rookvrije generatie is het gebruik van de e-sigaret. 5% van de leerlingen deed dit minstens 1 keer per week, een verdubbeling t.o.v. 2018-2019.

14% van de leerlingen drinken minstens 1 maal per week alcohol en 27% hebben in de laatste 12 maanden minstens één keer aan bingedrinken gedaan. De prevalentie en frequentie van alcoholgebruik onder jongeren zit in een dalende trend. 54% van de jongeren signaleren dat ze ooit al alcohol hebben gebruikt, 49% het afgelopen jaar en 14% drink regelmatig. Toch stijgen risicovolle drinkpatronen licht: dronkenschap in het afgelopen jaar bedraagt 25% en 4% is minstens eens per week dronken.

Slaap-en kalmeermiddelen zijn de meest gebruikte medicatie bij leerlingen: 16% ooitgebruik en 8% laatstejaarsgebruik. Voor ADHD-medicatie is dat respectievelijk 7% en 6%. Terwijl het gebruik van ADHD-medicatie de laatste schooljaren niet stijgt, geldt dit wel voor Slaap- en kalmeermiddelen: tussen 2010-2011 en 2018-2019 steeg het ooitgebruik van 13% naar 16%. Slaap- en kalmeermiddelen worden meer door meisjes gebruikt, ADHD-medicatie meer door jongens.

Wat **cannabis** betreft gebruikte 10% van alle leerlingen ooit al eens de drug, 7% deed dit in het voorgaande jaar en 2% minstens 1 keer per week. De aanwezigheid en de aanvaarding in de leefwereld zijn vrij groot: 22% van de leerlingen geeft aan makkelijk aan cannabis te geraken (bij 17-18-jarigen zelfs 43%), 28% heeft minstens 1 vriend die cannabis gebruikt en het aandeel leerlingen dat cannabisgebruik van een vriend zou goedkeuren is op 10 jaar tijd bijna verdubbeld van 5% naar 10%.

Andere illegale drugs dan cannabis worden zeer uitzonderlijk gebruikt, met voor alle middelen (xtc, amfetamines, hallucinerende middelen en cocaïne) een ooitgebruik onder de 1,5% en een laatstejaarsgebruik onder de 1%. Lachgas, voor het eerst opgenomen in de leerlingenbevraging, komt op een ooitgebruik van 4% en een laatstejaarsgebruik van 2%.

Cijfers omtrent **gokken** geven aan dat spelen van de Nationale Loterij het meest gespeeld worden: 29% speelde ooit op krasbiljetten en 10% deed dit het voorgaande jaar, voor lotto is dat 18% en 6%. Het ooitgebruik van sportwedenschappen bedroeg 12,5%.

24% van de leerlingen besteedt minstens 7 uur per week aan gamen, 11% doet dit minstens 14 uur per week. 8% toont indicaties van mogelijk risicovol gamen, waarbij vooral de nadelige invloed van gamen op het sociale functioneren (bv. schoolverplichtingen) wordt nagegaan.

37% van de leerlingen besteedt meer dan 14 uur per week aan sociale media. 21% doet dit zelfs meer dan 21 uur per week. Tijd aan sociale media besteden is sterker een zaak voor meisjes: 26% van de meisjes doen dit meer dan 3 uur per dag gemiddeld, bij de jongens is dat 17%.

SLAAP

Voldoende slaap is cruciaal voor het behoud van een goede fysieke gezondheid, het bevorderen van cognitieve functies en een gezond emotioneel welzijn. Toch kampt 1 op 3 Belgen met acute slaapproblemen, 1 op 10 slaapt chronisch slecht. Een veel gebruikte methode om slapeloosheid te bestrijden, is slaapmedicatie.

Uit de 5de COVID-19- gezondheidsenquête van december 2020 blijkt dat een grote meerderheid van de Belgische bevolking (72%) slaapproblemen ondervindt. Slaap- of kalmeringsmiddelen werden door 21% van de respondenten gebruikt gedurende deze maand. Onderzoek toont ook aan dat 59.4% van de 13- tot 18-jarige jongens en 56.0% van de 13- tot 18-jarige meisjes in Vlaanderen gemiddeld genomen minder dan acht uur slapen tijdens de schoolweek;

MONDGEZONDHEID

Een gezonde mond is een belangrijke voorwaarde om fysiek én mentaal mee te kunnen in onze maatschappij. Maar doen we wel voldoende om een goede mondgezondheid te verkrijgen en te onderhouden? Lukt het iedere Vlaming om jaarlijks een keer naar de tandarts te gaan?

Uit de resultaten van de Nationale Gezondheidsenquête 2018 blijkt dat zo'n 20% van de Vlaamse bevolking ouder dan 15 jaar op dat moment haar eigen mondgezondheid als slecht beoordeelde. Uit dit rapport blijkt

ook dat het voor bijna 6 van de 10 Vlamingen lukte om minstens twee keer per dag de tanden te poetsen. Er is dus ook nog een groot gedeelte van de bevolking die dat niet haalde, terwijl poetsen nu net de basis is van een goede mondverzorging. Als het gaat om tandartsbezoek zien we over het algemeen een stijgende lijn in het aantal mensen dat regelmatig een tandarts bezoekt, maar toch was bijna 25% de laatste 3 jaar niet naar de tandarts geweest. Vooral jonge kinderen, jongvolwassenen en ouderen geraken moeilijk tot bij de tandarts

Een belangrijk pijnpunt wat naar voren kwam voor bijna alle indicatoren met betrekking tot mondgezondheid was een sociale gradiënt. De laagst opgeleiden bezochten half zoveel als de hoogstopgeleiden in het jaar ervoor een tandarts, en het waren vooral de laagopgeleide deelnemers die meer dan hoogopgeleiden aangaven mondzorg te moeten uitstellen, en dit vooral vanwege financiële redenen. Ondanks de genomen (financiële) maatregelen die het bezoek aan een tandarts moeten bespoedigen, blijven sociale ongelijkheden in mondgezondheid bestaan. Dat maakt het nog belangrijker om er als stad of gemeente aandacht aan te besteden als onderdeel van het lokaal preventief gezondheidsbeleid.

Bij het [Vlaams Instituut Mondgezondheid \(Gezonde Mond\)](#) vind je verschillende methodieken en materialen die je als lokaal bestuur kan gebruiken om actie te ondernemen.

SEKSUELE GEZONDHEID

Iedereen kan positieve en veilige seksuele ervaringen hebben, met respect voor anderen. Mensen zijn vrij om seksuele en reproductieve keuzes te maken in een samenleving die dit mogelijk maakt. Toch geven resultaten uit de [Preventiebarometer van Sciensano](#) aan dat 1 op de 5 Vlamingen onvoldoende kunnen aangeven als iemand over zijn, haar of hun grenzen gaat op seksueel vlak. Bijna de helft van de Vlaamse bevolking geeft aan niet te weten hoe ze als omstander kunnen tussenkomen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Uit het [Safer Cities rapport](#) van Plan International blijkt verder dat de meeste gebeurtenissen van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte plaatsvinden in de namiddag of 's avonds (71,5%) en dat het meestal gaat over verbale intimidatie zoals fluiten of ongewenste opmerkingen (45,5%). Uit de [UN-MENAMAIS](#) studie blijkt dat 64% van de personen tussen de 16 en 69 jaar al seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakte. 78% van de vrouwen en 41% van de mannen maakte ooit een vorm van hands-off seksueel grensoverschrijdend gedrag mee (seksueel grensoverschrijdend gedrag zonder aanrakingen, bv. Nafluiten of opmerkingen). 42% van de vrouwen en 19% van de mannen maakte ooit een vorm van hands-on seksueel grensoverschrijdend gedrag mee (seksueel grensoverschrijdend gedrag met aanrakingen, bv. Verkrachting).

Uit de Preventiebarometer blijkt ook dat de jongste leeftijdsgroep (18-24 jaar; 79,5%) significant minder vaak meldt dat ze voldoende weten over wat seksualiteit positief maakt voor hen dan alle oudere leeftijdsgroepen ($\geq 86,1\%$). Ook blijkt dat slechts 58,9% weet waar men zich kan laten testen op soa's en hiv en 73% geeft aan dat ze zouden vragen een condoom te gebruiken wanneer men met een nieuwe partner seks heeft.

© 2024 - Vlaamse Logo's

